

Schoolleider Eva Naaijkens zet de leerkracht centraal

‘Mijn mensen hoeven geen duizendpoten zijn’

Eva Naaijkens:
‘We zijn heel duidelijk over waar we staan en wat wel en niet doen.’

Slechts sporadisch een teamvergadering, de administratieve taken grotendeels geschrapt en nauwelijks extra activiteiten - zoals de organisatie van een warme truiendag. De Amsterdamse schoolleider Eva Naaijkens (44) is er duidelijk over: aan het lijf van haar leerkrachten géén polonaise. 'Ik verwacht niet dat mijn mensen duizendpoten zijn, die leeglopen op allerlei randzaken. Zij moeten kunnen doen waar ze goed in zijn, en dat is lesgeven. Het moet om hén draaien.'

Het kind centraal? Kom met dat 'moderne motto' liever niet aan bij schoolleider Naaijkens. 'Voor mij is dat een heel leeg begrip geworden, waar te veel verwachtingen aan kleven die nauwelijks waar te maken zijn.' Verwachtingen van léraren, bedoelt ze daarmee. 'Zij moeten veel te veel van alles en iedereen; het is gewoon niet realistisch meer. Door die alsmaar toenemende werkdruk heeft het vak alleen maar aan glans verloren. Doodzonde!' Vandaar het tegengeluid van Naaijkens: zet de leerkracht weer centraal. Dat het haar menens is, blijkt wel uit het feit dat ze er een boek over schreef, samen met leraar van het jaar 2011, Martin Bootsma: *En wat als we nu weer eens gewoon gingen lesgeven?*

HEEL DUIDELIJK

Hoewel nog maar zo'n tien jaar schoolleider, heeft Naaijkens haar sporen in onderwijsland al ruim verdiend. Zo wist ze, notabene als startend schoolleider, de Michaelschool voor speciaal basisonderwijs in Amersfoort uit het slop te trekken van zwakke school naar drie keer excellent. Vervolgens won ze in 2016 een prijsvraag voor het stichten van een nieuwe buurtschool in Amsterdam. Van deze populaire multiculturele school, vernoemd naar de Britse wiskundige en kraker van de Enigma-code Alan Turing, is ze sinds twee jaar directeur. 'Best verrassend dat we wonnen, want ons onderwijsconcept is vrij traditioneel.' Niettemin heeft de school een goede reputatie, ook bij de collega's in het land. Regelmatig komen zij een kijkje nemen, ter inspiratie. Wat de school zo populair maakt? 'Ik denk dat het komt omdat wij een heel uitgesproken beleid hebben. We zijn heel duidelijk over waar we voor staan en wat we wel en niet doen. Kennelijk spreekt dat aan,' aldus Naaijkens, die zelf acht jaar voor de klas stond voordat ze schoolleider werd.

DE LERAAR CENTRAAL

Keuzes durven maken, dáár gaat het om, zegt ze. 'Dat betekent dus dat ik niet verwacht dat mijn mensen duizendpoten zijn, die van alles op hun bord krijgen wat niks met onderwijs te maken heeft.'

De leraar moet zijn vak kunnen uitoefenen, zoals dat bedoeld is. Dát moet centraal staan. Daar kun je heel ingewikkeld over doen, maar wat mij betreft is het heel simpel. Je moet als school gewoon aanbieden wat er écht nodig is: taal, rekenen, lezen. De basisvaardigheden. Daarmee heb je al 15 van de 25 uren ingevuld. Dan blijft er dus niet veel tijd meer over voor andere dingen. Die moet je dus ook gewoon achterwege laten!' Lachend: 'Ik zeg altijd: wij doen ongelooflijk veel níet! Maar wat we wel doen, is ongelooflijk goed onderwijs bieden. Daar zijn we een kei in.' Ze vervolgt: 'We zijn dan ook heel selectief in de activiteiten die we organiseren, want daar gaat gewoon heel veel tijd inzitten, die we dus niet hebben. Sinterklaasfeest en Pasen vieren? Prima, maar dingen als boomplantdag, warme truiendag en dat soort zaken zijn wat ons betreft een brug te ver.'

WAT IS REËEL?

Zo zijn alle processen op de school gestript en is er steeds gekeken naar: wat kan een leraar aan. Naaijkens: 'En dus niet zoals veel scholen doen: wat verwacht de Onderwijsinspectie van ons? Nee, wat hoort écht bij de taken? En wat niet? Een leraar heeft zo'n 25 kinderen in de klas. Wat is reëel? We ontdekten daarbij dat er heel veel mag op een school en dat er maar weinig echt moet.' Een voorbeeld? 'Neem een kind dat niet kan fietsen, dat soort dingen komen voor bij ons. Is het onze verantwoordelijk om het dat te leren? Nee, zeg ik, dat is het niet. We zijn een school. Punt! Natuurlijk staan we dichtbij het kind en willen we het weten als er iets aan de hand is. Dat staat buiten kijf. Maar zodra een leerkracht constateert dat er iets is, wil ik dat die naar mij komt. Zodat ik direct vervolgstappen kan ondernemen en de ouders dan wel de instantie kan inschakelen die wél verantwoordelijk zijn voor de benodigde hulp. Op die manier bescherm ik een leerkracht, die daardoor niet leegloopt op allerlei zaken, en niet goed meer aan zijn vak toekomt.'

PAASEIEREN ZOEKEN

En dus wordt er ook maar slechts zo'n drie keer per jaar met het team vergaderd op de Alan Tu-

'Als leerkrachten goed in hun vel zitten en hun beroep kunnen uitoefenen zoals het hoort, dan zal dat een aanzuigende werking hebben.'

ringschool. 'En die vergaderingen gaan altijd over didactische en pedagogische onderwerpen,' zegt Naaijken. 'Daarnaast hebben we professionele leer-gemeenschappen, waarin leerkrachten inhoudelijk met hun vak bezig zijn. Ook bereiden ze gezamenlijk de lessen voor. Bij ons liggen alle processen vast. We vergaderen bijvoorbeeld nooit over het sinterklaas-feest of het verstoppertje van de eieren met Pasen. Voor al dat soort dingen hebben we zogeheten kwaliteitskaarten. Die kun je zien als een handleiding over hoe met zaken om te gaan.' De kaarten hebben een hele praktische insteek en bevatten bijvoorbeeld de tekst voor het bericht dat aan ouders wordt gestuurd en de checklist voor de organisatie, legt ze uit. 'Voor heel veel zaken op scholen hebben we dat vastgelegd: van de controle op luizen, tot oudergesprekken en pestgedrag aan toe.' Dat al die processen in kaart gebracht zijn, scheelt niet alleen ontzettend veel tijd, maar het geeft ook veel duidelijkheid volgens haar. 'Niet alleen onderling maar ook naar ouders. Doordat we steeds goed met hen communiceren en uitleggen waarom we dingen doen, hebben zij ook veel begrip voor wat er wel en niet kan.'

LAAG ZIEKTEVERZUIM

Naaijken loopt graag over de gangen op haar school, waar de deuren van lokalen meestal open staan. 'Ik kan er enorm van genieten als ik langs een klas loop en merk dat een leraar plezier in zijn werk heeft. Dat straalt dan meteen op de hele klas af. Dat voel je aan alles.' Het ziekteverzuim onder haar mensen is laag, zegt ze. Volgens haar speelt daarbij een grote rol dat er een goede sfeer is binnen haar team. 'Doordat de leraren weinig tijd hoeven te besteden aan van alles en nog wat, houden ze veel meer uren over om vakinhoudelijk bezig te zijn en zich te ontwikkelen. Ook komen ze eraan toe om een praatje met elkaar te maken of een lolletje te trappen en gezellig met elkaar te lunchen tussen de middag. Die ontspanning is nodig. Hun vak is al pittig genoeg, zonder al die extra's. Het is echt geen sinecure.'

TREK DE STREEP!

Een oplossing voor de lerarentekorten en te hoge werkdruk? Als je het Naaijken vraagt, ligt die voor een groot deel bij scholen zélf. 'Allereerst moeten de salarissen omhoog. Dat is nodig om het vak weer de status te geven die het verdient,' zegt ze. 'Daarnaast is het de taak van een schoolleider om het beleid op orde te hebben en een duidelijke visie te ontwikkelen met het team. Maar vooral om die ook naar de praktijk te vertalen. Wat betekent dat voor de onderlinge rollen? Wat kan er geschraapt worden uit de taken? Welke cursussen gaan we volgen?' Stellig: 'Als een schoolleider daar geen duidelijkheid over geeft, pik dat dan niet, maar neem zelf het heft in handen als leerkracht! Ik vind echt dat zij moeten emanciperen en moeten opstaan voor zichzelf en hun vak. Juist nu, met al die vacatures, ben je als leerkracht in de gelegenheid om te kijken welke school dan wél bij jou past. Doe dat dan ook! Trek de streep: tot hier en niet verder. Eigen je je vak weer toe, vanuit beroepstrots. Sta voor je vakmanschap en professionaliteit. Als leerkrachten goed in hun vel zitten en hun beroep kunnen uitoefenen zoals het hoort, dan zal dat een aanzuigende werking hebben. Mensen zullen het vak weer in willen. Hoe sneller die verandering van binnenuit op gang komt, hoe beter.' ■

In het boek *En wat als we nu weer eens gewoon gingen lesgeven?* leggen Eva Naaijken en Martin Bootsma stap voor stap uit hoe je werkdruk kunt verlagen en je vakmanschap weer kunt claimen. We verloten vijf exemplaren onder onze leden. Wil jij ook kans maken? Stuur een mail naar redactie-connectief@cnv.nl met in het onderwerp de titel van het boek.